

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

V. An propositio ad fidem requisita adeo infallibilis esse debeat, vt in
obiectum falsum cadere nullo modo poßit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

fieri: ubi Sathan mecum cepit eiusmodi disputationem. Audi, inquit Lutherus, Doctor perdoctè, nostin etiam te quindecim annis celebrasse Missas priuatas pene quotidie? quid si tales Missæ priuatae horrenda essent idololatRIA? quid si ibi non adfuisse Corpus & Sanguis Christi, sed tantum panem & vinum adorasses, & alijs adorandum proposuisses? Et post diaboli argumenta sua; responsa vtrinque prolata, tandem se à diabolo conuictum, in eiusdem sententiam concessisse, aperte falsus Lutherus ita concludit: In summa, nos ab ipsorum priuatis Missis, ab unctione Episcoporum (diabolo videlicet magistro & præceptore) liberati sumus. Viderint ipsi uunt Domini Papista & c. quomodo ipsi sua Pergama defendant. Nos admonemus nostros; sint ipsi sua Missa, suaq. unctionis defensores.

107 De qua re pluribus egi I. part. anatomie confessi, August. demonstrat. 6. à nu. 6. ubi etiam à num. 21. perspicue ostendi, confessionem Austriam ipsidem aliquot argumentis, quibus olim diabolus aduersus Lutherum vsus erat, Missam priuatam impugnare. Annon iure proinde aduersus Missæ contemptores dici possit illud Ioannis 8. Vos ex patre diabolo estis; & desideria patris vestri vultu facere. Verissime Tertullianus lib. de habitu mulierum cap. 2. Hac qualia sunt, interim iam ex Doctorum suorum qualitate & conditione pronuntiare potest: quod nihil ad integritatem peccatores; nihil ad castitatem adamatores; nihil ad timorem Dei (& Evangelicam veritatem) desertores spiritus, aut monstrare potuerunt, aut præstare & c. Mali magistri male docuerint necesse est.

108 III. Idem Lutherus in lib. de abroganda Missa priuata hortatur fratres suos Augustinianos Wittenbergenses, qui primi omnium Missas abrogauerant, vt in eo instituto etiam contra conscientia accusationem persistant; sicut & se in quibusdam fecisse ait, vt refert etiam Surius in commentario Anni 1521. Certe Lutherum in tota sua causa admodum fuisse dubium, & affectu potius quam ratione ductum, cum plura alia testantur, quæ retuli I. part. anatomie demonstrat. 9. tū illud perspicue ostendit, quod in responsō ad Hircum Lipsiensem tom. 7. germanico Wittenberg pag. 133. his verbis scribit Lutherus: Cor meum ita affectum, vt sperem, me in Dei nomine, hoc opus aggressum: non tamen eius sum audacia, vt de eo iudicium feram, prædicemque publice pro certo aliter non esse. Nollem libenter diuinum iudicium super hac re sustinere. Ita Lutherus; cui quis fidat, qui Deo fibique ipsi non fidit.

Huic simile est, quod Ioannes Mathesius Lutheranus Prædicans in orat. germ. 12. de Lutero pag. 147. de eodem Lutero in hunc modum narrat: M. Antonius Musa, Parochus Rechlitziensis, retulit mihi, se aliquando Doctore (Lutero) ex animo questum esse, se ipsum nec credere non posse, quod alijs præduer. Tum vero Doctorem Lutherum respondisse, Deo sint laudes & gratia, quod etiam alijs ita accidat: putabam id mihi soli vsuuenire. Quis ergo Lutheri doctrinæ credat, qui eam ipse non credidit?

109 IV. Philippus in Apologia confessionis Augustinæ a. 5. & 27. Bernardum, Dominicum, & Franciscum vocat Sanctos, vt & Lutherus lib. de abroganda Missa prope finem. Et Caluinus In-

stituit. lib. cap. 10. §. 17. Bernardum nominatum scriptorem. Nemo autem Sanctus, nemo pius est, sine vera fide. Denique Heluetij A Catholicis bello deuicti, a. i. in ita pacificationis, scribebant, se in postremum Confœderatis suis molestos non fore; circa veram, indubitam & Catholicam fidem suam, vt refert Cochleus in actis Lutheri Anni 1531. Plura quæstione sequenti.

Atque hæc comunissima videntur ac potissima rationes motiua; quæ cum singula ad fidem Catholicam persuadendam non parum momenti habeant, tum robur longe maximum habere, necesse est, si plures, aut omnes simul sumantur: vt non immerito Richardus Victorinus lib. 1. de Trinitate cap. 2. plenus confidentiæ scripserit: Sane qua reuelata sunt nobis cælestis, tam multis, tam magnis, tam miris prodigijs confirmata sunt; vt genus videatur esse dementia, in his vel aliquantulum dubitare. Vinam attenderent Iudæi, vtinam animaduertenter Pagani, cum quanta conscientia securitate, pro hac parte, ad diuinum iudicium poterimus accedere. Nonne cum omni confidentia dicere poterimus: Domine si error est, à te decepti sumus. Ista enim nobis sunt tantis signis & prodigijs confirmata, & talibus, que nisi per te fieri potuerunt. Plura Medina lib. 2. de re cta in Deum fide, Gregorius de Valentia tum in sua analysi fidei, tum hic q. 1. punct. 4. §. 3. & Bellarminus de Ecclesia lib. 4. Ex instituto vero cõtra huius tẽporis Sectarios, ex comunib9 Ecclesiæ notis, pro veritate fidei & Ecclesiæ Catholicæ differendum nobis est quæstione sequente.

DVBIVM V.

An propositio ad fidem requisita adeo infallibilis esse debeat, vt in obiectum falsum cadere nullo modo possit.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2. & a. 5. ad 1. & 2.

111 Explicauimus hætenus, quid sit propositio fidei; quanta esse debeat eiusdem fidei credibilitas, à quo & quibus medijs seu motiuis ea propositio fieri debeat: restat nunc postremo examinandum, quantæ infallibilitatis esse debeat, vt ad fidem gignendam sufficere possit; siquidem, constat infallibilitatem à credibilitate esse distinctam; quando multa sunt admodum credibilia, adeoque fide dignissima, quæ tamen infallibilia non sunt. Vbi speciatim examinanda occurrit illa difficultas, vtum aliquid falsum possit, absolute loquendo, sufficenter proponi, tanquam credendum fide diuina.

Qua in re olim Franciscus Suarez cum Anno M. D. LXXXIII. Romæ hanc ipsam materiam in scholis prælegeret, ob eam potissimū causam ne certitudo fidei periret, si quæquã falsi posset sufficenter proponi, tanquam credendum fide diuina, docuit, fieri nunquam posse, vt aliquid falsum fiat alicui euidenter credibile ob reuelationem diuinam

diuinam, adeoque vt credendum fide diuina, seu quod idem est, vt aliquid falsi ita nobis proponatur, vt illud ex vi talis propositionis, teneamur certo & indubitato assensu credere, id esse diuinitus reuelatum: spectare enim aiebat, ad diuinam prouidentiam, ne illud vnquam fieri permittat, ne alioquin incerta & dubia reddatur tota hæc diuina auctoritas.

Vade addebat, si res quæpiam, superans naturalem cognitionem, proponatur credenda, opus esse, tum vt testimonijs plusquam humanis constet, Deum esse illius doctrinæ authorem; tum vt sufficienter constet audientibus, Ecclesiam Catholicam ita sentire; atque etiam vt sit euidens moraliter, eos homines qui immediate fidem prædicant, non mentiri in eo, quod asserunt, Ecclesiam Catholicam ita sentire & definire: alioquin propositiohem fidei tanquam insufficientem nõ obligare ad credendum ea, quæ proponuntur, fide omnino diuinâ & certâ: quamuis ea propositio sufficere possit ad credendum fide quadam acquiritâ & humanâ. Et sæpe, inquit, in his casibus homo tenebitur ad Deum accedere, vt gratia & motione sua interiori dirigat illum, in rebus credendis; & saltem ratione huius interioris motionis, quæ ad diuinam maxime prouidentiam spectat, est semper magna differentia, inter sufficientem propositionem fidei & insufficientem; & inter prædicatorem falsitatis, & veritatis. Ita ille. Quæ sententia etiam à Suario insinuat 3. part. tom. 2. disp. 3. sect. 2. & vltius etiam ita confirmari potest.

Nam I. Nisi hoc dicatur, sequitur, aliquando fieri posse, vt alicui fidei, successu temporis, ereditior fiat fides falsa, quam vera; & per consequens vt is qui semel prudenter credidit veræ fidei, rursum postea prudenter fidem deserat, & aliquam erroneam sectam amplectatur; sed consequens est falsum, & absurdum: Ergo. &c. Maior probatur; quia ponamus, aliquem primo ad credendum fuisse per motum motiuis quibusdam tantum humanis, talibus scilicet, qualia etiam in falsam fidem cadere possint: tunc aio, in hoc casu nihil ob stare, quo minus huic homini, progressu temporis, falsa aliqua fides maioribus etiam eiusmodi motiuis credibilis reddatur; ita quidem vt illis superuenientibus, prudenter iudicare possit & debeat, se per illa motiua, quibus prius ad credendum fuit adductus, prudenter amplius ad idem credendum moueri nec posse, nec debere; sed potius ad oppositum, ob motiua grauiora in contrarium adducta. Vt si v. g. initio fides ei fuerit persuasa vno vel altero miraculo, à duobus vel tribus testibus confirmato; postea vero pro opposito errore referantur plura & grauiora miracula, pluribus itidem & grauioribus testibus confirmata.

Minor autem probatur tum ex illo Galat. 1. v. 8. *Sed licet nos, aut Angelus de celo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit.* Ex quo colligitur, non posse villo modo postea improbabile fieri, quod semel prudenter creditum est. Tum ratione; quia talis ad contrariam aliquam sectam, prudenter, vt in argumento

ponitur, transiens, aut veræ fidei habitum, amittit, aut non amittit. Non primum; quia prudenter agens, nihilque peccans, non potest fidem perdere: neque secundum; quia absurdum videtur, vt fidem retineat, quæ eam semel sufficienter propositam deserit, & ad sectam aliquam contrariam deficit.

II. Si ad supernaturalis fidei actum sufficit, eius obiectum quibuscumque demum motiuis euidenter credibile reddi, sequitur, posse non tantum extraordinarie ob peculiarem reuelationem, sed etiam ordinarie quemuis iustum subinde diuinam ac infallibili fide credere, se esse iustificatum: consequens est falsum, & contra Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 9. ergo & antecedens. Sequela probatur. Quia vt suo loco de gratia dictum, & colligitur ex illo Roman. 8. vers. 16. *Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei;* non desunt iustis subinde illuminationes & consolationes diuinæ, quibus Deus illorum mentes nonnunquam mouet ad singularem fiduciam, de acquisita iustitia concipiendam. Has autem esse vere diuinas illuminationes & reuelationes videtur eis euidenter fide diuina credibile reddi; tum ex bonis effectibus eiusdem consolationis, promptitudine scilicet & alacritate ad diuinum obsequium; tum quod excussa conscientia nihil in se deprehendunt diuinæ gratiæ contrarium; tum quod simul proprio experimento satis norunt, se nihil scienter omisisse eorum, quæ ad diuinam gratiam conciliandam pertinent: & alia demum, huc referri possunt, quæ ex regulis discernendi bonos & malos spiritus desumpta, grauissimum, imo sufficiens pondus habere possunt, ad prædenter iudicandum, eas inspirationes à Deo profectas esse.

Atque hæc esse possunt argumenta huius sententiæ: pro qua etiam citari potest Bellarminus lib. 6. de grat. & lib. arbit. cap. 3. dum ibidem ait; *ad hoc, vt fides sit certa, ex parte obiecti, duas causas infallibiles requiri, nempe causam reuelantem articulos reuelatos. Et addit; Si is, qui articulos reuelatos proponit, aut declarat, erroris sit obnoxius, & possit aliquid proponere tanquam à Deo reuelatum, quod vere non sit à Deo reuelatum, tota fides nutabit.* Quod tamen, intelligi meo iudicio debet, de propositione publicâ, de qua quæstione sequenti agendum; ne alioqui fatendum sit, nullam propositionem ab homine priuato factam, sufficere posse ad persuadendam & concipiendam fidem, contra dicta superius dub. 2. & 3.

In contrarium autem videri potest ea sententia neque vera esse, neque necessaria ad tuendam fidei certitudinem, Primum probatur varijs modis, & imprimis ex dictis citat. dub. 2. & 3. Nam ad sufficientem fidei propositionem plus non requiritur, quam vt id, quod proponitur credendum, fiat prudenter & euidenter credibile certo & indubitato fidei diuinæ assensu; ita quidem, vt oppositum simul secundum rectam rationem nullo modo sit credibile: hoc autem fieri potest nonnunquam ijs motiuis, talique pro-

positione, qualis in obiectum etiam falsum cadere potest: Ergo, &c. Minor probatur: quia si euidam simplici quidpiam proponatur ab omnibus maioribus, Pastoribus, & Doctoribus, quos nôrit, tanquam diuinitus reuelatum, & multis miraculis confirmatum, certa proinde ac indubitata fide credendum; nec vllum habeat indicium, quo id ei improbabile videri possit, tum certe euidens illi erit, id solum esse fide diuina, credibile; nihil enim in præfenti occurrit, quod in contrarium opponere possit; tamen si forte, alio tempore, quo ratio dubitandi incidere, necessaria esse possint plura & grauiora motiua, vt diximus dub. 3.

118 Secundo. Si ad credendum talis propositio necessaria esset, qualis in obiectum falsum cadere nullo modo potest, sequeretur, omnem veritatem credendam, vi ipsius propositionis ad credendum requisitæ euidenter esse veram: consequens est absurdum, & contra dicta quæstione præcedente dub. 6. Ergo & antecedens. Minor patet, Maior probatur. Quod enim ita proponitur, vt etiam priusquam diuina fide credatur, ex vi talis propositionis omnino certum sit, illud falsum esse non posse, est euidenter verum: quia certitudo fidem præcedens, alia esse non potest, quam euidentiæ.

119 Tertio. Ex contraria sententia sequi videntur non parua incommoda. Primo enim hinc necessario consequens videtur, multos ex fideli populo vera ac diuina fide non assentiri rebus fidei; quandoquidem plurimi esse videntur inter simplices, qui re ipsa non nisi ijs motiuis ad credendum mouentur, quæ in falsam etiam sectam cadere facile possunt; vt auctoritate maiorum ac pastorum, quos norunt; commemoratione miraculorum, quæ nec à se visa, nec experta credunt, moti sola auctoritate humana eorum; qui hic & nunc iure fide digni censeantur; & demum consensu & auctoritate eius Ecclesiæ, quam norunt. Quod si præterea opus est, vt euidenter sciant, in tota Ecclesiâ, per vniuersum orbem, diffusâ, sic credi, primam quot anni labentur, dum istam euidentiâ acquirant; quam nec peritiores semper habere videntur. Deinde si nihil addatur, quid hoc ad illam, quæ requiritur, certitudinem ac infallibilitatem propositionis attinet; cum nihil obstet, quo minus falsa fides æque latè propagetur ac vera. Quod si præterea requiras sanctitatis & miraculorum cognitionem aliquam certam; ita scilicet vt crediturus nosse debeat, in hac religione multos sancte vixisse, & miraculis fidem confirmasse: quæro, an eius rei certam & euidentiâ omnino cognitionem requiras? si negas, tum nihil obstabit, quo minus etiam falsa fides simili motiua æque reddatur credibilis; quando similis notitia seu opinio sanctitatis, & miraculorum, etiam de falsa fide, ingenerari facile potest. Sin ais; quantâ industria opus erit ad eiusmodi euidentiâ comparandam; & quam pauci proinde erunt, qui verâ & diuina fide credere aliquid possint?

120 Secundo sequitur, nullum infidelem, firma omnino & indubitata fide aliquid falsi, tanquam

diuinitus reuelatum credentem, posse excusari saltem à temeritate credendi; quia ex illa sententiâ fieri nunquam potest, vt quis prudenter adeo certa fide credat aliquid falsi tanquam diuinitus reuelatum. Consequens autem videtur absurdum; quia inde sequitur, nullum infidelem, seu falsi quidpiam, tanquã diuinitus reuelatũ, certâ fide credentem, excusari per ignorantiam inuincibilem posse à peccato; quod comuniter negant omnes.

121 Tertio sequitur, neminem inter hæreticos, etiam si alioqui ob ignorantiam inuincibilem excusetur ab erroribus, quos contra fidem habet, vera & supernaturali fide assentiri, nec ijs quidem veritatibus, quas vera & Catholica fides proponit: consequens autem est absurdum; quia consequenter nemo talis vnquam saluari posset; adultum enim sine fide etiam actuali placere Deo, & saluari, est impossibile. Sequela probatur. Cum enim talis omnia fidei suæ obiecta credat propter eandem propositionem, eademque motiua, necessario sequitur, aut falsum etiam euidenter illi tanquam diuinitus reuelatũ indubitata fide credibile esse; aut nec vera quidem obiecta fidei ei ita sufficienter credibilia esse, vt diuina fide credi possint.

122 Quarto accedit, quod eadem sententia secum ipsa videtur pugnare. Aut enim isti certo prorsus iudicio sibi persuadent, veram esse suam sententiam; ita vt certum illis sit & euidens, nihil falsi posse euidenter credibile reddi per fidem piusquã humanam; & per consequens omne id, quod sufficienter proponitur, velut credendum fide diuina, esse verum; aut tantum existimant, id esse probabile seu probabilius. Non primum; quia tunc omnia obiecta fidei cuiuslibet credenti essent euidenter vera, vt supra dixi, & magis patet ex hoc syllogismo: Quidquid euidens est, tanquam diuinitus reuelatum, fide omnino certa & indubitata credibile esse, id euidens est esse verum; adeoque prout proponitur, diuinitus esse reuelatum: sed omnibus vere creditibus euidens est, ea quæ fides proponit, esse tanquam diuinitus reuelata, certa prorsus & indubitata fide credibilia: Ergo euidens est, ea esse vera, adeoque prout credenda proponuntur, diuinitus reuelata. In quo syllogismo, Maior ex facta hypothesis est euidens: Minor itidem, iuxta communem sententiam, est euidens ex dictis dub. 2. Sequitur ergo euidens etiam conclusio.

123 Si autem dicant, vt sane dicunt, id sibi tantum esse vero simile seu probabile, aut etiam probabilius, tunc non consequuntur id quod intendunt; nempe vt per suam sententiam consultum sit fidei certitudini, magis quam per oppositam. Nam si ea sententia illis non est plusquam probabilis; possunt ergo adhuc timere, ne falsa sit: ac proinde etiam non obstante hac sententia, non minus timeri potest, ne falsum sit quod creditur, quam alioqui ex contraria sententia timeri id potest: reuera autem non potest prudenter timeri, etsi possit absolute, vt inferius dicitur.

124 Quod autem eadem sententia non sit etiã necessaria.

essaria ad fidei certitudinem tuendam, sic ostenditur. Quia fidei certitudo vel consideratur ex parte obiecti; & tunc plus non requirit, quam obiectum omnino certum & infallibile; ita scilicet ut quatenus substat rationi formali, propter quam creditur, hoc est, diuinæ reuelationi, adeoque prout sub fidem cadit, non possit non esse verum. Et hoc habet, tametsi possit interim aliquod falsi prudenter credibile reddi, & tanquam propter eandem diuinam reuelationem necessario credendum sufficienter proponi.

126 Quandoquidem non ideo sequitur, assensum supernaturalis fidei esse falsum; cum assensus ille circa falsum illud obiectum, nec sit, nec vnquam esse possit assensus supernaturalis fidei, sed assensus merè humanus & acquisitæ fidei; quantumuis à credente per ignorantiam existimetur, esse assensus supernaturalis fidei.

Aut consideratur fidei certitudo ex parte subiecti, prout nihil aliud est, quam firmitas assensus, excludens omnem dubitationem & formidinem: & tunc plus etiam non requirit, quam ut quis, post sufficientem propositionem, captiuato intellectu in obsequium fidei, firmo plane ac indubitato assensu credat, vera esse ea, quæ tanquam diuinitus reuelata proponuntur; etiam si interim nullam de veritate eorum euidentiam habeat, nec in se, nec in reuelante, nec in proponente. Quod ipsum tametsi circa obiecta tam ardua difficile sit, & ob hoc ipsum maximi meriti apud Deum; accedente tamen auxilio diuino, fieri abunde potest; etsi forte interim absolute loquendo etiam falsum quidpiam eo modo credibile reddi possit.

127 Hinc enim non sequitur, posse igitur aliquem semper dubitare, ne falsum sit, quod credat, non solum quia non est necesse, ut quiuis ita credens id ipsum semper aduertat; sed quia licet etiam ipse existimet, absolute fieri posse, ut etiam falsum eodem modo credendum proponatur, adeoque ut etiam id quod credit, quantum est præcise ex vi propositionis externæ, qua inductus fuit ad credendum, absolute falsum esse possit: quia tamen ex hypothesi, eo ipso scilicet, quod obiectum creditum, per graua motiua illi tanquam certa fide credibile proponitur, nec habet vllam rationem sufficientem, qua illi probabiliter; & secundum veram prudentiam agendo, vel id incredibile, vel oppositum credibile fiat; ideo non potest vllò modo prudenter timere, ne falsum sit, quod credit, sed si velit prudenter agere, potest & debet indubitate credere, vera esse, quæ ita credenda proponuntur.

128 Quemadmodum loquendo secundum quandam proportionem; licet quantum est ex parte motiuorum, quibus inducti sumus ad credendum fide humana, hos vel illos esse nostros parentes, absolute loquendo falsum esse possit, quod ita credimus; non ideo tamen possumus, vel debemus, secundum prudentiæ regulas, eiusmodi assensum abijcere, aut de ea re dubitare, aut etiam timere, ne falsum sit, quod ita credimus; quia videlicet, ut suppono, nulla iusta & probabilis ratio in contrarium nobis obijcitur, quare sic cre-

dere non debeamus; itemque ne iniuriam parentibus, temere dubitando inferamus, &c. Quod proinde multo magis locum habet in nostro proposito; vbi si quis post sufficientem propositionem veritatis credendæ, dubitare velit, & iniuriam Deo testanti irrogaturus, & sibi ipsi grauem pœnam conciliaturus sit.

129 Neque vero sufficiens ratio, cur aliquid firmo ac certo assensu, ex parte subiecti, prudenter non credatur, est, quod rei creditæ, quantum est præcise ex parte externæ propositionis, absolute ac simpliciter loquendo, potest subesse falsum. Si enim interim alicui grauibus plane motiuus res aliqua, tanquam certa fide credenda, proponatur, isque secundum præsentem statum & conditionem, in qua versatur, non aduertat vllam rationem seu motiuum in contrarium, quo id fiat improbabile, tunc sane homo non potest prudenter de eo dubitare, nec de opposito formidare; maxime si id cederet in iniuriam alterius, vel in graue nocumentum ipsius credentis. Quod cum suo modo verum habeat in assensu naturali, multo verius est in assensu fidei; qui immediate ac præcipue non nititur eiusmodi propositione, & in quo peculiaris etiam causa intellectum ad verum potius, quam ad falsum obiectum determinans interuenit, ut infra dicetur.

130 Et confirmatur hæc doctrina. Primo; quia plerique docent, posse aliquem obiecto etiam falso non minori certitudine ex parte subiecti, hoc est, firmitudine, assentiri, quam fidelis assentiat alicui veritati fidei. Imo Sotus lib. 3. de nat. & grat. cap. 10. dicit, hoc non esse dubium, & de hoc dubitare, esse puerilem errorem. Et addit; quin imo heretici omnes suorum errorum, quos Catholicos existimant veritates, tantum habent certitudinem (ex parte obiecti) quam nos articulorum fidei.

Et in eundem sensum Molina 1. part. q. 1. a. 5. dicit, eiusmodi certitudine, quæ se tenet ex parte subiecti, posse hæreticum adherere interdum certius, hoc est, firmitus errori, quam adhareat Catholicus veritati; & proteruum quemuis posse firmitus adherere rei in se dubiæ, quam cordatus & prudens rei certæ.

131 Similiter Bannes 1. part. q. 1. a. 5. ait, hoc pacto aliquos hæreticos firmitus adherere suis erroribus, quam alij veritatibus. Idem docent Medina 1. 2. q. 109. a. 1. dub. vlt. & Vega lib. 6. in Trident. cap. 13. si ergo falsitas obiecti non impedit omnimodam certitudinem ex parte subiecti, non impedit etiam illam, quod obiectum possit esse falsum, quantum est ex vi propositionis.

Confirmatur secundo. Quia fidei certitudo per se ac formaliter non nititur propositione, ut supra dictum, sed reuelatione diuina: Ergo quomodocunque tandem id quod creditur, absolute loquendo, quantum præcise est ex parte eiusmodi propositionis, falsum esse possit, non ideo tamen labefactabitur fidei certitudo; cum satis sit, falsam esse non posse, quatenus substat rationi formali, quæ est diuina reuelatio.

In hac difficultate, distinguendo inter credibilitatem ortam præcise ex motiuis ac propositione externa fidei, & inter credibilitatem fundatam in ipso obiecto, & lumine fidei, iuxta dicta superius dub. 3. sequentes assertiones statuimus.

132 **ASSERTIO I.** Neque vniuersim verum, neque ad tuendam fidei certitudinem necessarium videtur, dicere, neminem posse aut debere quidpiam diuina fide credere, nisi tali propositione externa præuia, qualis in obiectum falsum cadere nequeat. Hanc assertionem communiter supponere videntur Doctores, speciatim S. Thomas q. 2. a. 6. ad 3. vbi supponit, fideles simplices credere ea, quæ credunt, motos auctoritate Maiorum; quæ etiam nonnunquam, (sed præter suam culpam) moueri possint ad credendum aliquid falsi: quod etiam docet Bannes hic quæst. 1. a. 3. dub. 2. ad 2. Idem etiam supponere videntur illi, qui docent, fidem resolui in aliquid creditum fide humana; cui absolute subesse potest falsum.

Idem sentit Gregorius de Valentia passim ac præsertim q. 1. punct. 4. §. 3. in cuius initio ait, opus non esse argumenta euidentia adferre pro fide nostra; satis erit, si probabilia, aut ex historia, aut ex auctoritate humana. &c. Et tandem in fine supponit, pueros cum primum fidem propositam à parentibus complectuntur, vt & infideles illico assentientes Concionatori, vere ac prudenter credere. Probatur autem assertio satis ijs argumentis, quæ superius attulimus contra oppositam sententiam.

133 **ASSERTIO II.** Quamuis, vt dictum est, ex parte motiuorum, & propositionis externæ, secundum se nude spectatæ possit aliquid falsi æque credibile, aut etiam credibilius (tanquam scilicet certa fide propter diuinam reuelationem credendum) reddi ac verum; non potest tamen vnquam, absolute loquendo, falsum æque credibile diuina fide reddi, ac verum. Probatur & declaratur assertio, non solum ex eo, quod ex parte obiecti falsi reuera est impedimentum, quo minus credi possit fide diuina, sed etiam quia ex parte potentia, ad quam etiam ordinem dicitur credibilitas, semper manet hoc discrimen; quod ad iudicium, de credibilitate obiecti vere à Deo reuelati ferendū, iuuatur & disponitur homo quodammodo per ipsum lumen internum fidei, seu habituale sit illud, seu actuale, vt supra dub. 3. ex S. Thoma dictum: id quod obiecto falso conuenire nullo modo potest. Quin etiam hoc ipsum lumen, seu gratia auxilium, facit, vt homo certius aliquo modo, etiam ex parte potentia assentiat obiecto vero fidei, quam quæuis naturalis vis eiusdem potentia id facere possit, circa falsum assensum, vt infra q. 5. magis declarabitur. Non ergo æque diuina fide credibile, loquendo etiam ex parte obiecti & potentia, fieri potest falsum ac verum.

134 **ASSERTIO III.** Quis etiam vere & supernaturaliter credens, non quidem præcise ob propositionem, aut motiua externa; sed potissimum tum per ipsam reuelationem diuinam ex parte obiecti, tum per internum lumen fidei, ex parte subiecti, in ipso assensu fidei plane certus (fidei certitudine) redditur, impossibile esse, vt falsum

sit, quod credit. Declaratur ex dictis; quia fidei assensus ex ipsa formali ratione obiecti, est plane infallibiliter certus; ita vt falsum esse non possit, quod sub ea ratione creditur, vt quæst. præcedente dictum: Ergo omnis vere sub ea ratione fidei assensum eliciens; in ipsomet assensu fidei infallibiliter certus redditur, falsum esse non posse, quod credit. Et quia ista certitudo non oritur præcise ex ipsa propositione externa, necesse est, vt oriatur tum ex reuelatione diuina, tum ex lumine fidei, quibus ipsa scilicet certitudo fidei dicitur, quibusque firmitas assensus fidei in credente maxime stabilitur, vt dictum dub. 3.

135 **ASSERTIO IV.** Imo pro certo habendum est, loquendo etiam de externis fidei nostræ motiuis, aut omnibus, aut etiam præcipuis quibusque, quibus re ipsa fides nostra credibilis redditur, impossibile esse, vt falsum sit, quod tantis signis & argumentis confirmatum est; adeoque nulla ratione fieri potest, vt vnquam aliquid falsum tantis argumentis probetur. Hic sensus fuit illius dicti, ex Richardo Victorino l. 1. de Trinitate citati dub. præcedenti: *Domine, si error est. &c. Ista enim ijs nobis confirmata signis. &c.* Eadem mens fuit aliorum Patrum.

136 Ratio sumitur ex dictis; quia plane absurdum est, & alienū à diuina sapientia, bonitate, ac providentia, cogitare, Deum permisisse tantis signis & prodigijs, tantaque auctoritate falsum aliquod suaderi, adeoque mundum vniuersum, omni ordinario medio sufficiente, ad veram de rebus supernaturalibus fidem acquirendam, delitui, vt pluribus etiam dictum q. 1. dub. 5. Vnde colligitur, saltem viros doctos & intelligentes, quibus eiusmodi motiua probe perspecta sint, nec posse vnquam à vera fide prudenter recedere, nec si adhuc infideles sint, eam prudenter repudiare.

137 Ex quibus etiam colligitur, adiunctis simul ijs, quæ supra cit. q. 1. dub. 5. diximus, fidei certitudinem nulla ex parte labefactari, etiam si propositioni fidei, hic & nunc ad veram fidem concipiendam sufficienti, absolute loquendo, falsum subesse possit.

Ad primum argumentum superius obiectum respondetur, negando sequelam, loquendo de credibilitate fidei vnde quæque spectata. Nam licet ex parte quidem externæ propositionis, possit alicui successu temporis aliquod obiectum falsum, æque, aut etiam magis fieri credibile, quam verum, non potest tamen vnde quæque credibilius fieri, ex parte potentia; cum per ipsum internum lumen inhaerentis fidei, potentius, quam per vllam motiua externa, inclinetur homo ad dignoscendam credibilitatem prioris obiecti veri, & incredibilitatem posterioris obiecti falsi, vt ex S. Thoma & Gregorio de Valentia dictum dub. 3. Loquendo autem de credibilitate fidei, præcise quantum est ex parte propositionis externæ, concessa Maiori, negatur minor.

138 Ad primam probationem respondetur, plus inde non concludi, etiam referendo illum Apostoli locum, *sed licet nos, aut Angelus de caelo &c.* præcise ad propositionem externam, quam fidem Galatis ita efficaciter & potenter fuisse propositam,

vt nec Angeli quidem, nec vilius Apostoli nuda assertione, & auctoritate in contrarium opposita, eleuari aut eneruari vlla ratione posset. Plus enim haud dubie momenti habet ad persuadendum propositio est tantis miraculis, partim ab Apostolo editis, partim comuni & recenti omnium etiam aduersariorum fama celebratis, aliisque eiusmodi argumentis credibilitatis petita, quam opposita cuiusvis Apostoli, vel etiam Angeli auctoritas, vt prudenter notauit Michael Medina lib. 5. de fide cap. 11. Sed non colligitur, generatim, non posse vllam externam fidei propositionem sufficientem respectu certi hominis, successu temporis vllō modo eneruari; si quidem ipsa secundum se nuda spectetur.

39 Ad secundam probationem respondetur, tales communiter amissuros fidem; eo quod, si credibilitatem fidei adæquate spectatam attendant, etiam ex parte nimirum interni illius luminis, de quo dixi, vt quidem communiter possunt & debent omnes, fieri non possit, vt prudenter fides pristina ab eis deseratur; qualiacunque motiua postea offerantur. In casu tamen aliquo extraordinario, si quis per inaduertentiam non adeo crassam, internam illam rationem credibilitatis fidei nostræ propriam, non ita animaduertat, non video quid obstat, quo minus aliquis etiam saluo fidei habitu, in contrarium fidei errorem incidere possit; non solum quia sæpe videmus, simplices eadem, aut simili fidei propositione, quoad veram fidem concipiendam inducti sunt, seu vitio proponentis, seu mala intelligentia propositionis, simul nonnullis erroribus aduersus fidem imbui; sed etiam quia ex omnium sententia, fidem non amittunt illi, qui post baptismum inter hæreticos educati, nihil vnquam de vera fide audierunt vel audire poterunt, vt cuncte falsæ tandem sectæ adhæreant. Neque vero talis formaliter, & quasi in sensu composito, fidem sufficienter propositam, hoc est, quamdiu sufficienter proposita manet, prudenter deserit; sed eam, quæ prius erat sufficienter proposita, nunc vero, ob contraria motiua validiora, sufficienter non amplius proponitur, deserit: quod facta tali hypothesi absurdum non est.

140 Ad secundum argumentum respondetur, negando sequelam. Ad probationem dico, vt aliquid fide diuina credatur, non satis esse, vt quolibet modo euidenter credibile fiat; sed opus est, vt fiat euidenter credibile assensu plane certo & indubitato; ita vt oppositum secundum prudens iudicium plane sit improbable ac incredibile, vt dictum dub. 2. Iam vero omnia illa motiua & argumenta, tum propter inscrutabilem abyssum cordis, tum propter alia varia argumenta, quæ de particulari ac propria iustitia dubitandi rationem ingerere possunt; plus non probant, quam (probabiliter humana fide) credi posse, eiusmodi inspirationes à DEO profectas esse. Certum autem omnino ea de re & indubitatum iudicium ordinari loquendo parere non possunt; eo vel maxime, quod non modo nullus est, qui ob eiusmodi motiua nobis id absolute, veluti diuina & indubitata fide credendum, proponat;

sed quod etiam Ecclesia, cuius auctoritas quavis humana augustior est, ne id faciamus, impedit, vt pluribus dictum tom. 1. disputatio. 1. quæstione 5. dub. 4. & tom. 2. disputat. 6. q. 4. dub. 5.

141 Verum contra assertionem quartam speciatim adhuc obijci potest: Si viris doctis & intelligentibus, quibus omnia, aut præcipua fidei nostræ motiua probe perspecta sunt, ex ipsa ratione diuinæ prouidentie certum est, falsum esse non posse, quod ita credimus; Ergo habent eius rei euidentiam: & per consequens euidenter cognoscunt, ea quæ fides proponit, vera & à Deo reuelata esse.

142 Respondeo, negando sequelam: neque enim dixi, illos hac de re absolutam plane habere certitudinem seu euidentiam; quasi vero loquendo de absoluta DEI potentia aperte contradictionem inuoluat, vt Deus permitrat falsum aliquid eodem modo credibile reddi, quo fides nostra nobis credibilis redditur: sed hoc dixi, prudenter existimari certum, non solum id re ipsa non accidisse, sed etiam nec posse secundum ordinariam DEI legem accidere. Quali certitudine etiam iudicamus, DEVM nunquam permisurum, vt aliquis verum miraculum, aut opus supernaturale efficiat, affirmans se id facere in confirmationem rei falsæ, vt cunque DEVS eam neque affirmare, neque confirmare intendat, vt dictum quæstione 1. dub. 5.

Vnde fit, vt licet assensus ex alieni miraculi cognitione, per syllogismum in hunc modum conceptus: Quidquid Deus miraculis confirmauit, est verum: hoc, in cuius scilicet confirmationem, miraculi patratior dicit, miraculum, esse factum, Deus miraculis confirmauit: Ergo est verum; non sit vndequaue infallibilis & plane euidens; eo quod minor huius syllogismi non sit plane infallibilis & euidens, vt docent etiam Durandus quæst. 1. prologi nu. 46. & 47. & Gabriel in 3. distinct. 24. quæst. 1. a. 3. post Ockanum; & colligi potest ex Caietano hic q. 1. art. 4. etsi moraliter quasi euidens censeatur; ita vt moraliter loquendo, de propositione per miraculum iuxta testimonium operantis miraculum, confirmata dubitari vix possit; vt cunque forte, absolute loquendo, falsum esse possit, miraculum illud ad eum finem fuisse factum, quem operator miraculi indicat, vt dictum loc. cit. & pluribus differit Suarez 3. part. tom. 2. disput. 81. sect. 2.

Atque hæc de priuata & particulari fidei propositione satis, nunc de communi & publica agendum.

